

Соломоновичем. Его уход, как и вся его жизнь, оказался замечательно достойным – без пафоса, надрыва и ненужных слов. И он дал нам еще один, свой прощальный урок. Нам кажется, он заключается в том, что не нужно надеяться, что кто-то сделает твой участок работы за тебя. И даже если рядом надежное плечо товарища, помни, что вся ответственность всегда и во всем лежит на тебе. И еще: в любой, даже самый четкий, продуманный и совершенный план может вмешаться непредвиденная, нелепая случайность. Это придает всем нашим действиям перспективу самоиронии и грустной умудренности, которые с таким блеском олицетворял Борис Соломонович Элькин – ученый, учитель и человек.

*Директор Восточноукраинского филиала Международного
Соломонова университета Ю.А. Укис
Профессор кафедры программного обеспечения
автоматизированных систем ВУФ МСУ А.Ф. Кошчи
Заведующий кафедрой истории ВУФ МСУ К.В. Бондарь*

Людина слова і дії

Розгортаючи життя, як сувій полотна, вдивляємося в мережку його життєвих знаків, намагаючись осмислити те, що нині постало в завершальному вигляді посмертного образу певної людини. І такою людиною став Б.С. Елькін, особа університетської культури, широкого діапазону творчих задумів і зрушень, організатор єврейського громадського життя і просто «той, хто створив університет», а разом з ним і несподівано загострену атмосферу слова і діла, суворого прагматизму і романтичного піднесення.

Здавалося б, немає іншої людини, яку огортали так тісно протиріччя і різновекторні спрямування, але й не з'явилося у наші дні людини, яка вміла так, як це вмів Б.С. Елькін, досягати цілісності життєвого спрямування і певної мети. Вона, наче ліхтар в темряві, висвітлювала кінець кінцем все утасмнене і невідоме.

Організатор СУФ МСУ, очільник піклувальної ради ЄКЦ «Бейт Дан», співредактор єврейського альманаху «Новий Ковчег» і ідейний вдохновитель створення першого в Україні єврейського Інтернет-порталу – таким є для мене Борис Соломонович.

Мені постав він «в доброті і гніві», в зворушливому порозумінні задач і дій, в фокусі недовірливого погляду та в рішучому крокуванні до найнеобхіднішого, а не просто втішного результату. Таким результатом бачився будь-який проект, відносно якого Б.С. Елькін вимагав обов'язкової успішності і гідного рівня виконання.

З його приходом в ЄКЦ «Бейт Дан», де перестрінулися наші життєві шляхи, на посаду Голови піклувальної ради громадського центру, змінилася не тільки атмосфера, – змінився сам стрижень, навколо якого оберталося єврейське суспільне життя Харкова. На межі століть єврейське життя гомоніло й вимрювало навсебіч ідеї національного відродження, пошуку індивідуалізації єврейського культурного висловлювання, інтеграції в життя міста, сподівалося досягти культурного синтезу української і єврейської міських громад; в цей час відбувався пошук творчої оригінальності, людської особливості, відмінності від інших культурних центрів і об'єднань. Пошук вівся не стільки в минулому, скільки в найкращих європейських зразках цивілізаційної і культурної інтеграції, з розумінням головного – будь-якій дії передуює освіта і інформаційна

насіченість, вміння знаходити вірні відповіді на проблемні питання, розв'язувати проблемні вузли повсякдення. Європейська академічна традиція за часів головування Елькіна у піклувальній раді не тільки не відкидається, навпаки, – планується встановити єдину ланку єврейської й європейської освіти, зв'язати усі існуючі у місті єврейські організації певною ідеологією цивілізаційного просування вперед, натомість не відкидається і звернення до вимог глобалізованої світу. З ним багато хто не погоджувався, але беззаперечності прийнятого рішення під сумнів вже не ставили. Будь-які попередні суперечки до уваги не бралися. Підхід один, орієнтири, зрозумілі різні. Так було і при створенні альманаху «Новий ковчег», і при утворенні єврейського порталу «Давар» ХОБФ ЄКЦ «Бейт Дан».

Якщо «Новий ковчег», зібраний і проредагований Б.С. Елькіним разом з Я. Кранцфельдом і Б. Каганом, інтелектуалізував єврейську громаду, то робота по утворенню єврейського порталу, суперечливого продукту культурного центру, Б.С. Елькіним була скерована в бік прямо протилежний інтелектуалізації та енциклопедизації: у бік інформативного функціоналізму, багатошарового представлення мозаїки єврейських суспільних інституцій і – своєрідної єврейської іміджеології, яку Борис Соломонович розумів як засіб відновлення втраченої цілісності культурного та суспільного образу єврейської громади.

Не обійшлося і без тенденцій надмірної візуалізації, естетизації такого образу, створення «ідолів» громади, без втрати певної автономії у виконанні творчих та адміністративних завдань, однак оглядаючи все, що відбувалося в 90-ті і перші двохтисячні, доходять висновків, що властивості соціального консерватизму, наявність критичного ставлення до так званих «нових ідей», сприяли можливості уникнути негативної спеціалізації, зайвого пафосу «професійного єврейства». Навпаки, така політика зорганізовувала життя як змістовну цілісність і естетичну форму.

Те вчорашнє, що пов'язуємо з діяльністю Б.С. Елькіна, дозволяє відчутти багатогранність часу, його архітектонічну міцність, матеріальність, сформованість у рельєфні й відчутні людські образи, але ж воно і провокує перехід спогадів в перетин думок і суперечливих міркувань. Між тим це вчорашнє, коли майже немає завтра, або воно є невідомим і таким, що не представило своїх викреслених силуетів, є гарантом впевненості й стійкості людини нашого часу перед викликами майбутнього.

Ущільнюючі досвід життя Елькіна і з Елькіним у своєму поточному бутті, відчуваєш невимовне бажання йти далі, іноді придивляючись до спалених мостів і прислухаючись до того, що виникає перед очима попереду. І нехай попереду, як сказав поет, «ясна лопоче ватра», розумієш: «крізь неї, мов крізь себе, треба йти», спираючись і на те, що пропустив крізь себе з дарованого Елькіним відчуття рішучої дії, мобільності і місткого слова, їх синтеза і вивільненої від дурниць повсякдення практики господарювання.

Тоді навіть «спалені мости» оживуть і відновляться...

О.В. Коваль